

Mənim həyatımın məqsədi Azərbaycandır, Azərbaycan xalqıdır, Azərbaycan Respublikasıdır, Azərbaycan vətəndaşıdır. Nə qədər Azərbaycan var, mən də varam. Mən isə Azərbaycanda əbədi olacağam!

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider

Azərbaycanı yenidən yaratmağın böyük yoluna başladı.

1990–93-cü illərdə dünyanın siyasi meydanında Azərbaycanın yeri yox dərəcəsində idi. SSRİ-dən yenidən ayrılış bu ölkə Qafqazın siyasi coğrafiyasında müxtəlif qlobal və regional güclərin qarşıdurmasını tənzimləyə bilmir, hədəflərini itirərək tez-tez bu və ya digər qüvvənin təsiri altında mahvından çıxır və hər addımında bir qədər də itkiyə məruz

onun elm və mədəniyyətini çağdaş dünyanın ən müərəqqi tendensiyalarında irəlilətmək məsuliyyəti və missiyanı var. Ulu öndər hər şeydən öncə bu missiyanın mənavi təməlini – ölkə liderinə inamı yaratdı. Sonra həmin missiyanın reallaşması üçün vacib şərt olan milli konsolidasiya zərurətini irəli sürdü.

Müstəqil dövlətin lideri olaraq ulu öndər ciddi bir sayılmalıydı ki, təqribən 90 il Rusiya imperiyasının,

siyasətdə Azərbaycan bu gün artıq dünyanın ən mühüm geopolitik mərkəzlərindən biri hesab edilir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev qlobal iqtisadiyyatın proseslərində Azərbaycanın məhz belə önəmli iştirakının siyasi texnologiyalarını yaratdı, onun qarşılıqlı faydalanmaya əsaslanan mexanizmlərini irəli sürdü. Cəsarətlə demək olar ki, ulu öndər Heydər Əliyev həm ölkə, həm region, həm də dünya miqyasında

1993–2003-cü illər sabitlik, inkişaf illəri olmuşdur. Heydər Əliyev bir daha göstərdi ki, ən ağır, böhranlı vəziyyətdən çıxış yolu var. 2003-cü ildən bu günə qədər Heydər Əliyev siyasəti yaşayır, yeni formalarla zənginləşir, Azərbaycan inkişaf edir.

İlham ƏLİYEV
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

HEYDƏR ƏLİYEVİN müstəqillik strategiyası

□ **Müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu Heydər Əliyevin ümumxalq işinə xidmətdə formalaşdırılmış bioqrafiyasına ümumdünya tarixi proseslərinin inkişafı kontekstində yanaşanda onun bənzərsiz şəxsiyyəti bütün əzəməti ilə gözlərimiz önündə canlanır. Tarixin dövlətçilik praktikasında öyrəndiyi və böyük təcrübəsi ulu öndərin çoxşaxəli, titənlik fəaliyyətində bütün spektrləri ilə öz əksini tapmışdır.**

Milli lider və bəşəri şəxsiyyət meyarlarını fəaliyyətində özvi şəkildə qovuşdurmuş nadir siyasətçilərdən olan Heydər Əliyevin adı ümumdünya tarixinə rəhbərlik etdiyi ölkəni dünyanın qlobal siyasi inkişafının dinamikasına qoşan, bu aləqəni onun hərəkətverici qüvvəsinə çevirən yaradıcı siyasətçi kimi yazılmışdır. Heydər Əliyev şəxsiyyəti ilə Azərbaycanın müstəqilliyi, onun dünya birliyindəki yeri arasındakı bərabərlik əlaqə milli və ümumbəşəri dəyərlərin harmoniyasını yaratmağın güclü potensialına əsaslanmaqla qurulmuşdur. Azərbaycanın ümummilli liderini yetişdirən tarixi və çağdaş mühtin bütün tərffərqlərini, amillər toplusunu göz önünə gətirdikdə bu həqiqətin təkzibedilməz olduğunu yəqin edirsən.

Vaxtilə Azərbaycana rəhbərlik etmiş adamlardan heç biri ölkədə gedən tarixi-siyasi proseslərin mahiyyətini, milli-mədəni münasibətlərin formalaşma qanunauyğunluqlarını və prinsiplərini Heydər Əliyev qədər dərindən duya və bu sahədə, bu təməl üzərində ideologiya yaratmağı bilməmişdir. Ulu öndərin bu önəmli məsələyə münasibəti aydın və mükəmməl idi: "Milli ideologiyamız tarixi keçmişimizlə, millətimizin adət-ənənələri ilə, xüsusiyyətləri ilə, xalqımızın, dövlətimizin bu günü və gələcəyi ilə bağlıdır". -- Azərbaycan liderinin milli ideologiya ilə aşılanmış müstəqillik strategiyası.

Azərbaycanın gələcək yolunu işıqlandıran gur və əbədi mayakdır. Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycan müstəqillik epoxasının başlanğıcında, bu mübarizənin həlledici anında özünü Vətənin harayına yitirən qalib sərkərdə olaraq ölkəmizi gerçək fəlakətdən uçuqurumun lap qırağında tutub saxladı və Vətənimizə bir daha düşməni iradəsinə təslim olmaq qüdrətini verdi. Böyük siyasətdə zirvəyə yüksəlməsi ulu soydaşımız Azərbaycan ətrafında hürmətə dolu kimi qurulmuş böyük bir riyakarlıq tələsinə sındırdı və ölkəmizi bir daha çağşınılıqla uğradan, yabançı təsirlərlə yolundan sapmadan özünəməxsus bir siyasi realizmə yönəldi, müstəqil dövlət quruculuğuna start verdi. Bu, Azərbaycanın Heydər Əliyev potensialı idi. Heydər Əliyev Azərbaycan potensialını oyatmaq, səfərbər etmək, istiqamətləndirmək, onu tükənməz yaradıcı enerjiyə çevirmək missiyasını şərafətli yerinə yetirməsi isə artıq tarixin milli taleyimizə yazdığı real salnamədir.

Xalqımızın gerçək lideri Heydər Əliyev 1993-cü ilin böhranlı yayında yenidən hakimiyyətə gəlişi ilə ölkəmizin düşüdüğü çıxılmaz vəziyyətdən qoydu. Ulu öndərin böyük siyasi məharəti ilə uzunmüddətli sabitləşmənin, müasir milli dövlətçilik prinsiplərinin təməli yaradıldı, ölkəmizin daxili və

xarici siyasəti bir-birini tamamlayan davamlı strateji məqsədlər üzərində quruldu. Azərbaycan təcridən özünə güclü etibarlı dostlar qazandı, qlobal siyasi səhnədə bir sıra rəqib mövqeləri kifayət qədər neytrallaşdırdı. Bir sözlə, milli inkişaf yolunda sabit irəliləyiş və sıçrayışlı hərəkət üçün bütün imkanları həyata keçirdi. Bu isə ölkənin siyasi rəhbərini mümkün qədər, beynəlxalq arenada daha qətiyyətli manevrlər edə bildi.

Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin banisi Heydər Əliyev bu sarsılmaz mövqeyi-ni ölkəmizdə də, dünyanın hər bir nöqtəsində də, xüsusilə ən yüksək beynəlxalq kürsülərdən dilə gətirdi: "Dövlət müstəqilliyinə nail olmaq Azərbaycan xalqı üçün tarixi hadisədir və o, öz dövlət müstəqilliyini qoruyub saxlamaq və möhkəmlətmək, Azərbaycanın hər hansı bir digər dövlətin hakimiyyəti və tabeliyi altında bir daha olmaması üçün bu müstəqilliyi pozulmasınəna yol verməmək əzmindədir".

Dünya şöhrətli siyasətçi və dövlət xadimi Heydər Əliyev bu böyük idarəetmə təcrübəsini sovet dövründə Azərbaycana başçılıq etdiyi və SSRİ kimi nəhəng bir dövlətin rəhbərlərindən biri olduğu illərdə qazanmışdı. Ümumiyyətlə, XX əsrin 50–60-cu illəri Heydər Əliyevin dövlət təhlükəsizliyi sistemində yüksəlişlə müşayiət olunan fəaliyyəti onun idarəetmə məharətinin formalaşmasında həlledici rol oynamışdır. Məhz bu illərdən sonra respublika rəhbərliyində təmsil olunması Heydər Əliyevə imkan vermişdi ki, sovet dövlətçiliyinin genezisində, mürəkkəb, ierarxik strukturuna, üstünlük və zəifliklərinə, praktikasının inceliklərinə bələd olsun, cəmiyyətdə böyük nüfuz, dövlət həyatında etimad qazansın.

Sovet dövlətinin ali rəhbərliyində isə Heydər Əliyev həm də SSRİ ilə rəqabətdə olan dünyanın böyük dövlətlərinin təcrübəsini öyrənmiş, ikuqütüblü dünyanın perspektivlərini görə bilmiş, gələcək qlobal kateklizmləri və bəşəriyyətin inkişaf yollarını analiz etmək qabiliyyəti qazanmışdı. Onun bu dövrdəki fəaliyyətinin Azərbaycan miqyasına sığmadığı hələ o zaman bəlli idi. Məhz bu miqyasın "təhlükəsini" nəzərə alaraq, respublikamızın müstəqillik qazanması ərfəsində onu Azərbaycanı cəsarətlə saxlamağa cəhd göstərmişdilər.

Lakin həyatı və mübarizəsi bütünlüklə öz xalqının köklü maraqları ilə bağlı olan Heydər Əliyev bu niyyətləri alt-üst etməklə ölkəni dünyanın müərəqqi siyasi maraqlarının ön cənabına çevirdi. Müstəqil Azərbaycanı qurmaq, onu dünyada müstəqillik layiq olduğu səviyyəyə çıxarmaq artıq Heydər Əliyevin siyasi fəaliyyətində mütləq bir perspektivə çevrildi, yeni bir mübarizə meydana açdı. Yetmiş yaşlı ulu öndər tükənməz bir gənclik enerjisi ilə

qalırdı. Bu büdrəmə və itkilərin içində ən böyüyü Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın nəzarətindən çıxarılması, müharibədə uduzduurulması oldu.

Heydər Əliyev Azərbaycanı "yədək siyasətinin" əlindən aldı və onu müstəqil siyasəti olan bir dövlətə çevirdi. Heydər Əliyev bununla da dünyanın siyasi proseslərinə təsir edən bir şəxsiyyət olduğunu təsdiq etdi. O, Azərbaycanın siyasi iradəsindən asılı olmayaraq dünyada cərəyan edən prosesləri məhz Azərbaycanın xeyrinə, ölkəmizin siyasi-iqtisadi maraqlarının mütləq nəzərə alındığı istiqamətə yönəltdi. Müasir Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev öz milli siyasətinin əsas istiqamətini ölkəmizin ən çətin günlərində də məhz belə bir qətiyyət və əminliklə bayan etdi: "Azərbaycan heç bir ölkənin təsiri altında düşməyəcəkdir. Azərbaycan öz müstəqilliyini qoruyacaqdır. Bu da bir Prezident kimi mənim siyasətimin əsas ana xəttidir". Dövlət suverenliyini uğrunda mübarizənin bütün məsuliyyətini giyinlərə almış ulu öndər ölkəsinin vətəndaşlarını bu amal ətrafında birləşdirərək, onların güclü milli birliyinə yaratmaq qüdrətində idi.

Heydər Əliyev BMT-də akkreditə olunmuş dünya dövlətlərinin daimi nümayəndələri – səfirləri ilə görüşdəki çıxışında (Nyu-York, BMT binası, 29 iyul 1997) müasir sivilizasiyalı dövlət anlayışının ən düzgün və mükəmməl tərifini verərək, ölkəsində Azərbaycanla yanaşı, bir çox digər millətlərin nümayəndələrinin də yaşamasını, Azərbaycan vətəndaşlarının milliyyətindən asılı olmayaraq bərabər hüquqlu olmasını, bununla da respublikamızın milli siyasətinin nə qədər humanist və dünyəvi olduğunu beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırdı. Heydər Əliyev Azərbaycanın bir müstəqil dövlət olaraq bütün maddi və mənavi potensialını səfərbər etməklə onun ayrı-ayrı istiqamətlər üzrə inkişaf imkanlarını müəyyənləşdirdi, xüsusilə milli intellektual gücünü, mədəniyyət və məharətlə idarə etməyi bacardı.

Xarizmatik və pragmatik lider kimi Heydər Əliyev hər bir azərbaycanlıyı bu həqiqətə inandırmağa bildi ki, sənin əcdadların Avrasiyanın ən mürəkkəb bir regionunda, həm də böyük imperiyaların göz dikdiyi həssas siyasi coğrafiyada çoxşaxəli dövlətçilik təcrübəsi olan bir mülkətə, getdikcə zənginləşən və zənginləşdikdə də kökdən ayrılma-yan bir mədəniyyət miras qoyublar, onu nəinki yalnız qorumaq, həm də müasir dünyanın ən inkişaf etmiş dövlətləri statusunda tanımaq,

70 il Sovet İttifaqının tərkibində yaşamış Azərbaycanın müstəqillik immunitetini nəinki möhkəmlətsin, onun suveren dövlət hüquqlarına beynəlxalq ehtiramı yaratsın, həm də Azərbaycanın bir çox mühüm qlobal məsələlərdə önəmli rolunu, hətta liderliyini, "birinciliyini" bir gerçəklik olaraq təsdiq və etiraf etdirdin. Halbuki, çoxları istəyirdi ki, Xəzər regionunda qlobal layihələrin həyata keçirilməsini Azərbaycan dikte olunan, başqa dövlətlərin iradəsi ilə baş tutan bir fəaliyyət kimi təqdim etsinlər.

Heydər Əliyev isə sübut etdi ki, həmin layihələrin start ideyası məhz Azərbaycana məxsusdur və bu ideya müasir dünya siyasəti və iqtisadiyyatının qlobal inkişaf məntiqi, beynəlxalq birliyin iradəsi ilə uzlaşdığı üçün onun reallaşmasının qarşısını almaq, nə qədər canfəşanlıq edilərsə, mümkün olmayacaq. Yaxın tarix böyük siyasətinin nə qədər uzaqgörən olduğunu bu məqamda da təsdiqlədi.

Yirmiminci əsrin son, iyirmi birinci əsrin isə ilk onilliyində Cənubi Qafqaz və Xəzər regionunda baş verən tarixi-siyasi proseslər getdikcə Azərbaycanın xeyrinə dəyişdi, ümummilli liderin ideyası yürütdüyü siyasətin dünyada qlobal əməkdaşlığa böyük meydan açan pozitiv siyasət kimi dəyərləndirilməsi sürətli dinamikaında Azərbaycanın özünəməxsus siyasi mədəniyyət praktikası formalaşdırıldığını göstərir. Bu məqsəd həm də dünyada Azərbaycanı münasibəti düzgün formalaşdırmaq bir siyasətin effektiv proseslərinin hazırlayı.

Hazırda Azərbaycan dünyanın ən böyük enerji neqli layihələrinin həyata keçirildiyi bir ölkə timsalında nəinki özünü, eyni zamanda daxil olduğu Qafqaz və Xəzər regionu-myan birliyinə inteqrasiyasında, Heydər Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Şərq – Qərb əməkdaşlığında mühüm rol oynayır. Qlobal

ümumbəşəri humanist məqsədlərin konvergensiya nöqtəsinə tapan və bu məqamdan müxtəlif fəaliyyət yollarını istiqamətləndirən, qlobal siyasət və qlobal iqtisadi maraqlarla milli siyasi-iqtisadi maraqların optimal uzlaşmasını yaradan mahir siyasətçi idi.

Məhz belə olduğu üçün "Əsrin müqaviləsi" imzalandı, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Qars, TAP, TANAP kimi qlobal layihələr reallığa çevrildi. Neft və qaz naqli, nəqliyyat və kommunikasiya üzrə digər mühüm layihələrin həyata keçirilməsinə geniş perspektivlər açıldı. Bütün bunların nəticəsi olaraq Azərbaycan indiki inkişaf səviyyəsinə çatdı, regional lider statusu qazandı. İnkişafın Azərbaycanı modelə çevirdi, beynəlxalq siyasi-diplomatik leksikona daxil oldu.

Müasir dünya siyasətinin yaradıcılığında olan Heydər Əliyev qloballaşma proseslərini, ümumən, beynəlxalq birliklə, Azərbaycanla və onu əhatə edən regionla bağlı bütün başlıca tendensiyalarına fəal münasibətini bildirdi və həmin tendensiyaların dərinləşməsinə dünya birliyini gücləndirməsinə çalışdı. O, siyasi fəaliyyətinin bu istiqamətində həmişə dünya təcrübəsindən çıxış etdi: "Dünya təcrübəsi göstərir ki, heç bir ölkə beynəlxalq əməkdaşlıq, təcrübə mübadiləsi olmadan, səylər və ehtiyatlar birləşdirilmədən, təkbaşına iqtisadi tərəqqiyə nail ola bilməz". Heydər Əliyevin milli müstəqillik strategiyasında önəmli yer alan ümumi tərəqqi xətti beynəlxalq təcrübə mübadiləsinin daim inkişaf etdirilməsi və bunun üçün yeni vasitələrin tapılmasını olduqca vacib amil kimi nəzərdə tutur.

Ulu öndər qlobal inteqrasiyanın ele bir yolunu ümumbəşəri nailiyyətlərin qazanılmasına doğru aparın və hesab etirdi ki, onun alternativini yoxdur. Bu, beynəlxalq hüquq çərçivəsində, normal rəqabət mühitində, iqtisadi innovasiyalara qarşılıqlı mübadiləsi, təşviqi şəraitində dünya dövlətlərinin bərabər inkişaf strategiyalarını özündə birləşdirən yoldur. Heydər Əliyev beynəlxalq birliyi, dünyanın hətta müəyyən konfliktlərdə olan siyasi-iqtisadi güclərini məhz bu yolun reallığına və perspektivlərinə inandıraraq həmin gücləri bir araya gətirə bildiyi üçün "Əsrin müqaviləsi" kimi qlobal layihə baş tutdu. Heydər Əliyev bu tarixi təşəbbüsü nəinki onun siyasi karyerasında parlaq bir səhifədir, həm də bu, onun iki əsrin qovşağında beynəlxalq iqtisadi və siyasi təhlükəsizliyə, qlobal əməkdaşlığa, Avrasiya sülh proseslərinin məhz Azərbaycan koordinatlarında möhkəm dayaqlar tapmasına böyük töhfəsidir.

liderimizin siyasi dünyagörüşü və fəaliyyəti o istiqamətə yönəlmişdi ki, bu yöndə planetar birliyin yalnız qarşılıqlı əlaqələri intensivləşdirməklə qlobal iqtisadi rifaha, siyasi-mədəni əməkdaşlığa stimül yarada biləcək tendensiyaları təşviq edilir.

Böyük siyasətçi belə bir ciddi maraqların birləşdirilməsini ən yeni dünya tarixində planetar humanizmi dərinləşdirən spesifik əlamətlər kimi səciyələndirirdi. Heydər Əliyev Azərbaycanın bu prosesdəki yerini müəyyən edir, ölkəmizin siyasi-iqtisadi həyatı üçün zəruri baxışlar sistemini yaradırdı. Ulu öndər dünyanın daim konflikt rejimində saxlayan səbəblərə bu və ya digər formada – bəzən açıq şəkildə, bəzən də diplomatik yolla münasibətini bildirirdi. Böyük siyasətçi dövlətləri və xalqları müharibələrə sürükləyən, müxtəlif cəmiyyətləri daim ziddiyyətlər burulğanına salan ilk konflikt determinantlarını arayıb və onların üzə çıxarılaraq aradan qaldırılması üçün qlobal səylərin birləşdirilməsinə çalışırdı.

Qlobal proseslərlə bağlı öz mövqeyini formalaşdırmış siyasətçi kimi Heydər Əliyevin bütün həyatı boyu qazandıqı böyük təcrübə onun siyasi iradəsinin belə bir cəhətini möhkəmləndirmişdi ki, hər hansı bir problemin həllində ümumbəşəri humanist dəyərləri, haqiqət mövqeyini müdafiə etsin. Azərbaycan xalqının köklü ənənələri ilə bağlı olan bu xarakterik xüsusiyyətlər Heydər Əliyevin siyasi fenomenində ən parlaq şəkildə öz əksini tapır. Heydər Əliyev insanları, xalqları, dövlətləri konflikt rejimindən çıxarmağa, müharibə və qarşıdurma situasiyalarından çəkintirməyə, cəmiyyətdaxili ziddiyyətləri aradan qaldırmağa yönələn siyasi texnologiyaların yaradıcılığındadır.

Ulu öndər yaxşı bildirdi ki, bu problemlərin həll edilməsinin ən optimal yolu insanların yaradıcı fəaliyyətini bəşəriyyətin qazandıqı tarixi və müasir təcrübə əsasında daim genişləndirmək, onun meydanını planet miqyasına qədər böyütmək gərəkdir. Heydər Əliyevin böyük siyasi səyləri həm öz xalqını, həm də bütün bəşəriyyəti yalnız tərəqqiyə aparan yolların açılmasına köklənmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev qurucusu olduğu müasir Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq münasibətlər sistemində nüfuzlu mövqə qazanması üçün ilk təməlləri yaradan bir siyasətçi idi. O, qloballaşan dünyada rəhbəri olduğu ölkəni hər cəhətdən modernləşməyə, aparıcı siyasi, iqtisadi, elmi-humanitar texnologiyalara yiyələnməyə can atan və buna qadir olan, eyni zamanda, daxil olduğu regionu bu pozitiv istiqamətə stimullaşdıran bir dövlət olaraq təqdim edə və tanıdı bilmişdir. Onun milli müstəqillik strategiyası müasir dünyanın qlobal modernləşmə stratejiyasının tələblərini də tamamilə nəzərə alır, milli maraqları hansısa təsirdən və lüzumsuz itkidən qoruyur. Heydər Əliyevin beynəlxalq miqyaslı fəaliyyətindəki bu prinsiplial mövqeyi dünyanın böyük siyasi xadimləri də dənə-dənə təsdiq etmişlər.

Azərbaycanın dövlət suverenliyini dönməz və daimi prosesə çevirən qüdrətli dövlət xadimi Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi böyük siyasəti – milli müstəqillik strategiyasını bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yaradıcılıq və əzmkarlıqla davam etdirir. Əldə edilən tarixi irəliləyiş uğurlu nəticələri ilə dövlətimizin beynəlxalq nüfuzunu daha da yüksəltdi. Heydər Əliyev kursunda qarşıya qoyulmuş məqsədlər ona görə realdır ki, onlar həm Azərbaycan, həm də dünya xalqının koordinatlarını müvafiq məstəvidə, qanunauyğun şəkildə birləşdirir. Bu gün yeni dünya nizamında Azərbaycan bu müərəqqi istiqaməti qüvvələndirən bir demokratik ölkə statusunda öz mövqeyini daha sabit, daha dayanıqlı nümayiş etdirir.

Ümummilli liderin əbədiyyətə qovuşmasının 15-ci ildönümü günlərində xalqımızın bəşəriyyətə verdiyi ən mükəmməl və şöhrətli tarixi şəxsiyyət olan Heydər Əliyevin həməvənləri və müasirləri onun nurlu xatirəsinin dərin ehtiram və sonsuz sevgi ilə anılır. Bu hüznü lüldümlü dərin və əhatəli ictimai mahiyyəti ilə ulu öndərin şah əsəri olan müstəqil Azərbaycan dövlətinin qüdrətlənməsi uğrunda mübarizədə təxərrisənizmə vəzifə və borcları da hər bir soydaşımızın yadına salır.

Cavanşir FEYZİYEV,
Milli Məclisin deputatı,
fəlsəfə doktoru